

MEDDELELSER OM GRØNLAND

UDGIVNE AF

KOMMISSIONEN FOR VIDENSKABELIGE UNDERSØGELSER I GRØNLAND

Bd. 118 · Nr. 5.

OM GRØNLANDS AREAL

I

AREALMAALING AF KOMMUNERNE I DE VESTGRØNLANDSKE
KOLONIDISTRIKTER RITENBENK, GODHAVN, JAKOBHAVN
OG CHRISTIANSHAAB

AF

J. M. DANBO

KØBENHAVN

C. A. REITZELS FORLAG

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S

1936

Det første fuldstændige Kort over Grønland blev paa Grønlandskommissionens Initiativ publiceret i 1906 i Maalestoksforholdet 1:2000000, og paa dette Kort foretog Oberst H. Prytz en planimetrisk Opmaaling af Landets Areal. Der blev taget Hensyn til Kortets konform-koniske Projektion, og Resultaterne publiceredes i »Meddelelser om Grønland. XXXIII«.

»Danmarks-Ekspeditionen« (1906—1908) gav os bedre Kendskab til Nordøstgrønland, og i 1918 publicerede Grønlandskommissionen en ny Udgave af de nordligste Kortblade. Kaptajn i Marinen R. Hammer foretog en Beregning af Arealet af de nylig opdagede Strækninger, baseret paa dette Kort, og angiver i »Meddelelser om Grønland. LX« en ny Værdi for Grønlands Areal.

Da forskellige Expeditioners Maalinger — og især Lauge Kochs Kortlægninger — resulterede i stor Ændring af Grønlandskortet, beregnede Professor M. Vahl ved Københavns Universitet et Gradnet i equivalent azimuthal Projektion i Maalestoksforholdet 1:4000000 og lod en Kartograf indtegne Grønland i dette Net. Arealmaalingen blev foretaget ved Anvendelse af Millimeterpapir. I »Greenland Volume III. 1929« finder vi de Resultater, som Prof. Vahl naaede med Anvendelse af de nyeste Maalinger, deriblandt Lauge Kochs endnu ikke publicerede Kortmateriale. Disse Tal staar da foreløbig som vor bedste Viden om Grønlands samlede Areal, men de fortæller intet om Arealet af de enkelte Landsdele eller de administrative Enheder, — dertil har Kortmaterialet hidtil været for lidet udtømmende.

Det synes mig betimeligt nu, da Geodætisk Institut allerede i en Aarrække har foretaget omfattende Kortlægningsarbejder saavel i Vest- som Østgrønland og publicerer Kortene i Maalestoksforholdet 1:250000, at foretage en Arealmaaling paa disse Kortblade med Anvendelse af Planimeter, og derefter at sammendrage Maalingsresultaterne for de mange Sektioner af forskellig Størrelse paa en saadan Maade, at vi faar Arealet af de administrative Enheder (Kommuner, Kolonidistrikter), hvor saadanne findes, og andetsteds Arealerne af de Omraader, der bærer et bestemt Landskabsnavn (f. Ex. Scoresby Land, Knud Rasmussens Land). I Kgl. Anordning af 29. Maj 1926 er i Henh. til Loven

af 18. April 1925 fastsat Grænser for Kommunerne, og det tilføjes, at Tvivlsspørgsmaal afgøres administrativt. Paa Foranledning af Geodætisk Institut er der efter Opmaalingen bleven fastlagt og indtegnet nøjagtige Kommunegrænser. I Østgrønland er der samtidig med Behandlingen af Stednavnene — paa Basis af det nu eksisterende gode Kortmateriale — fastsat landskabelige Grænser.

Geodætisk Instituts Kortblade er som nævnt i Maalestokforholdet 1:250000 og Kortenes Højde 1 Meridiangrad. Bredden er lidt forskellig, men Kortene nærmest kvadratiske og de er altid begrænsede af geografiske Linier. Terrænet er for hver 3 Breddegrader projiceret paa en Kegel saaledes, at Tangeringsparallerne ligger paa $67^{\circ}30'$ — $70^{\circ}30'$ o. s. v.

Ved Beregningen er anvendt Elementerne: Halve Storakse 6378388m, $a = 1:297$ og $\log e^2 = 7.8275419$.

Efterhaanden som Grønland omslutes af Kortblade, der til den ene Side har Landets isfri Forland, Øer og Skærgaarde og til den anden Side Indlandsisens Randzone, vil det blive muligt at udregne Indlandsisens Areal som Summen af Arealerne af de »Gradnet-Masker« der ligger mellem de mod Landets Midte vendende Kortrammer. (Ved en »Gradnet-Maske« — eller blot »Maske« — forstaas her og i det følgende et Areal, som i Nord—Syd spænder over $15'$ og i Øst—Vest over 1°). Til det saaledes fremkomne store Indlandsisareal lægges sluttelig de Indlandsisarealer, som findes paa selve Kortbladene; her maa selvfølgelig iagttages, at Nunatakker er henlagt til Kommunerne og ikke bør medtages i Isarealet.

Arealmaalingen af Kommunerne i Ritenbenk, Godhavn, Jakobshavn og Christianshaab Kolonidistrikter er med Geodætisk Instituts Tilladelse udført paa Kortbladene 68.V.1, 68.V.2, 69.V.1, 69.V.2, 70.V.1 og 70.V.2 inden disse i April 1936 publiceredes. Ved Hjælp af de i Institutet beregnede plane Koordinater til Kortrammernes Hjørnepunkter har jeg beregnet Maskernes Arealer og derefter korrigeret hvert maalt Areal for den uundgaaelige Krympning, som Kortbladene er udsat for efter Trykningen. Til Slut er Arealerne paaført en Korrektion for Overføring fra Kortplanen til Sfæroiden, Fortegningskorrektionen. Denne er med den ringe Kegelhøjde (3 Breddegrader) meget ringe, men der kan ikke ses bort fra, at Maalestoksforholdet vokser lidt fra Tangeringsparallelen ud mod Keglens nordlige og sydlige Begrænsning. I Maskerne, som ligger $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}^{\circ}$ fra Tangeringsparallellen, og som altsaa afviger mest fra Kortets Maalestoksforhold, naar Korrektionen sit Maksimum med $\div 0.58$ km² paa 1000 km².

Kommunernes Arealer er definerede som alt mellem Kystlinien, Kommunegrænse og Indlandsisens Rand liggende saavel isdækket som isfrit Land med deri værende Indsøer. Alle Øer er medregnet i Arealet; de større, benævnte Øer er specificerede. Nunatakker nær Indlandsisens

Rand er henlagt til den Kommune, hvor de naturligt hører hjemme, og specificerede med Navn eller Antal. Indenfor hver Kommune er maalt det samlede Indsøareal og Isarealet. En Del større Indsøer er specificerede. De isdækkede Arealer maa betragtes som variable, Indsøerne ofte ligeledes; Angivelsen af disse vil jeg betegne som en tilnærmet Størrelse.

Fremgangsmaaden ved den planimetriske Arealbestemmelse skal ikke i sin Helhed anføres her¹⁾. Der er til Maalingerne benyttet et G. Coradis Rulleplanimeter (Nr. 1326), som med en Stanglængde af 769.8 Halvmillimeter gav en Værdi for Nonie-Enheden af 1.503 mm², et Instrumentbord bestaaende af en plansleben, med Papir beklædt Marmorplade (47 × 110 cm), paa hvilken et Kontrolareal af Størrelse 32000 mm² var indkonstrueret, en Transversalmaalestok af Messing, en Stangpasser og et Kvadratkilometer-Net paa gennemsigtig Celluloid.

Efter at hvert Kortblad gennem Valg af Maalesektioner af passende Størrelse og Form var forberedt til Maaling, og Sektionerne derefter forsynede med Løbe-Nr. eller Mærke, blev der gennem hver Sektion trukket en Streg, som delte den i to omtrent lige store Dele. Denne Streg placeredes i Instrumentbordets Midtlinie, hvorpaa Maalingen foretoges ved en 1. og en 2. Omkredsning af Sektionen med Instrumentets Førestift. De to Nonie aflæsninger noteredes. Derefter endevendtes Kortbladets Midtestreg og Maalingen fortsattes med en 3. og en 4. Omkredsning med tilsvarende Nonie aflæsninger. Middeltallet af de fire Aflæsninger udregnedes og omsattes til km². Efter paaførte Korrektioner for Krympning og Kortprojektionens Fortegning fremkom sluttelig Maalesektionens Areal paa Sfæroiden. Ganske smaa Arealer er maalt med Kvadratkilometer-Nettet.

I det efterfølgende fremsættes først Maalingsresultaterne for de fire nævnte Sysler (Kolonidistrikter), derefter en mere specificeret Opførelse af Arealerne inden for hver Kommune.

København, d. 30/4 1936.

¹⁾ I Statistiske Meddelelser, 4. Række, 20. Bind, 3. Hefte, 1906 publicerer Statens statistiske Bureau »Danmarks Areal«, og Oberst Lund-Larsen har der givet en meget indgaaende Beskrivelse af Fremgangsmaaden ved planimetrisk Arealbestemmelse.

Ritenbenk Syssel.

Kommuner	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Ritenbenk	69.V.2	413.0	13.8	0	
Ujarasugssuk	69.V.1-2, 70.V.1-2	1097.6	0	263	paa Øen Disko
Qutdligssat	69.V.1-70.V.1	1676.7	0.7	445	- - -
Sarqaq	70.V.1-70.V.2	2032.8	61.4	361	
Qeqertaq	69.V.2-70.V.2	948.1	58.5	69	
Ialt . . .	69.V.1-2, 70.V.1-2	6168.2	134.4	1138	

Godhavn Syssel.

Kommuner	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Godhavn	69.V.1	441.7	0.4	62	paa Øen Disko
Diskofjord	69.V.1-70.V.1	4357.2	1.9	1125	- - -
Skansens	69.V.1-69.V.2	1005.0	0	219	- - -
Kronprinsens Ejlands . .	68.V.1-69.V.1	13.7	0	0	
Ialt . . .	69.V.1-2, 70.V.1	5817.6	2.3	1406	

Jakobshavn Syssel.

Kommuner	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Jakobshavn	69.V.2	412.2	5.4	0	
Rodebay	69.V.2	484.0	36.0	0	
Atâ	69.V.2	1059.1	63.4	0	
Ialt . . .	69.V.2	1955.3	104.8	0	

Christianshaab Syssel.

Kommuner	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Claushavn	68.V.2-69.V.2	808.2	30.7	0	
Christianshaab	68.V.2	539.0	21.6	0	
Akugdliit	68.V.2	846.1	63.1	0	
Ikamiut	68.V.1-68.V.2	833.8	22.0	0	
Ialt . . .	68.V.1-V.2, 69.V.2	3027.1	137.4	0	

Ritenbenk Syssel.

1. Ritenbenk Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Vestlige Del af Arve- Prinsens Ejl. *)	69.V.2	382.8	13.8		*) ogsaa Halv- øen V. for Lan- gebugt
Øen Oqaitsoq	69.V.2	25.0			
Nordøen	69.V.2	2.0			
Kolonøen	69.V.2	2.1			
Sønderøen	69.V.2	0.9			
5 ubenævnte Øer	69.V.2	0.2			
Ialt	69.V.2	413.0	13.8	0	

2. Ujarasugssuk Kommune og 3. Qutdligssat Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Ujarasugssuk Komm.	69.V.1-69.V.2 70.V.1-70.V.2	1097.6	0	263	paa Øen Disko
Qutdligssat Kommune	69.V.1-70.V.1	1676.7	0.7	445	paa Øen Disko

4. Sarqaq Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Del af Nugssuaq ¹⁾	70.V.1-70.V.2	2032.6	61.4	361	mod Vest og Nord til Uma- nak Sysselgr.
4 Øer (i Vaigat)	70.V.2	0.2	0	0	
Ialt	70.V.1-70.V.2	2032.8	61.4 ¹⁾	361	

¹⁾ Af Søerne Uigordleq og Tasingortoq (ialt 23.8 km²) henlægges til Sarqaq K. Halvdelen . . . 11.9 km²
 - Søen Taserssuaq (79.2 km²) — — — — — 49.5 —

5. Qeqertaq Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Del af Nugssuaq (s. ø. Del*)	69.V.2-70.V.2	833.2	56.2 ¹⁾	69	*) mod N. Ø. til Umanak S.
Anap nunâ	70.V.2	74.9	2.3		
Udstedsøen-Qeqertaq ..	69.V.2-70.V.2	7.4			
Øen Igdlutalik	69.V.2	0.3			
- Qeqertakavsak ...	69.V.2	24.2			
- Takissut	69.V.2	1.2			
Arfiussa (2 Nunatakk.)	69.V.2	6.8			
2 Øer, ubenævnte	69.V.2	0.1			
Ialt ...	69.V.2-70.V.2	948.1	58.5	69	

¹⁾ Af Boyes So (Isortoq) (56.2 km²) er til Qeqertaq K- henlagt... 40.8 km²
 Søen Puigtup tasia..... 7.6 —
 12 mindre Søer 7.8 —

Godhavn Syssel.

1. Godhavn Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Disko, sydligste Del ...	69.V.1	440.9	0.4	62	*) samt 3 smaa Øer ved God- havn
Fortunebay-Øerne*) ...	69.V.1	0.8			
Ialt ...	69.V.1	441.7	0.4	62	

2. Diskofjord Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Disko, vestl. og midter- ste Del	69.V.1-70.V.1	3679.5	1.9		
Halvøen mellem Disko Fjord og Mellemfjord	69.V.1	456.7			
Blaafj.-Alángup qáqai .	69.V.1	187.9			
Ø-Qeqertaq i Disko Fj..	69.V.1	31.4			
C. 40 Øer og Skær samt Deltaeti Kangikitleq	69.V.1	1.7			
Ialt ...	69.V.1-70.V.1	4357.2	1.9	1125	

3. Skansens Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Disko, sydøstligste Del.	69.V.1-69.V.2	1005.0	0	219	

4. Kronprinsens Ejlands Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Ø Imerigsoq (m. Ud- stedet)	69.V.1	1.2			
- Qagsserssuaq	69.V.1	1.5			
- Ivnarssulik	69.V.1	1.2			
- Qumarfik	69.V.1	0.3			
28 smaa Øer	69.V.1	2.0			
		— 6.2			
Brændevinsskær (3) . . .	69.V.1	0.2			
Ø Nunarssuaq	68.V.1	4.2			
Kitsigsut	68.V.1	0.3			
Oqaq	68.V.1	1.3			
10 mindre Øer	68.V.1	1.5			
		— 7.3			
Ialt	68.V.1-69.V.1	13.7	0	0	

Jakobshavn Syssel.

1. Jakobshavn Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Landet Nord for Isfjor- den*)	69.V.2	214.7	5.4		*) mod N. til Rodebay K.
Nunatarssuaq	69.V.2	197.3	0		
9 ubenævnte Øer	69.V.2	0.2			
Ialt	69.V.2	412.2	5.4	0	

2. Rodebay Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Påkitsup nunâ*)	69.V.2	451.7	36.0		*) og mod S. til Jakobsh. K. *) mod N. til Atâ K.
Næssene N. f. Påkitsoq *)	69.V.2	27.7			
Øen: Savérneq	69.V.2	0.6			
Pamiua	69.V.2	2.3			
Pekiulik	69.V.2	0.7			
17 ubenævnte Øer	69.V.2	1.0			
Ialt	69.V.2	484.0	36.0	0	

3. Atâ Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Arveprinsens Ejl., ø. Del	69.V.2	254.3	22.4		*) N. Ø. for Eqip sermia
Qapiarfik	69.V.2	63.9	2.5		
Landet mell. Kangerd- luarssuk, Atâ Sund og Eqip sermia	69.V.2	512.2	21.0		
Landet mell. Rodebays Nordgr. Atâ Sund og Kangerdluarssuk	69.V.2	191.9	17.5		
Øen Igdlularssuk	69.V.2	25.8			
Øerne Qeqertánguaq og Kitdlaveit tilsammen	69.V.2	0.1			
Ø i Kangerdluarssuk	69.V.2	2.8			
12 ubenævnte Øer	69.V.2	1.4			
3 Nunatakker*)	69.V.2	6.7			
Ialt	69.V.2	1059.1	63.4	0	

Christianshaab Syssel.

1. Claushavn Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
K.s vestl. Del (V. f. Ta- siussaq)	69.V.2-68.V.2	343.1	12.3		
Sagdlaruseq og Qav- dlunap n.	69.V.2-68.V.2	89.8	0.3		
K.s nordl. og østl. Del . .	69.V.2-68.V.2	370.6	18.1		
Øen Agpat	69.V.2	1.2	0.0		
En Nunatak (Cote 322)	68.V.2	2.8	0		
14 ubenævnte Øer		0.7	0		
Ialt	69.V.2-68.V.2	808.2	30.7	0	

2. Christianshaab Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Halvøen Syd for Maage- fjeldet	68.V.2	39.2	0		
K.s Areal mell. Lakse- bugten, Kangersuneq og Indlandsisen	68.V.2	489.8	21.6		
Øen Jakobsholm	68.V.2	4.8	0		
- Savik	68.V.2	2.1	0		
20 mindre Øer	68.V.2	3.1	0		
Ialt	68.V.2	539.0	21.6	0	

3. Akugdlit Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
K.s nordl. Del, Orpigsup nunâ og Akugdliŋuaq	68.V.2	529.1	57.8		
Agpânguit og Halvøen mod Nord.....	68.V.2	243.6	5.3		
Øen Akugdlit	68.V.2	23.0			
- Tugssaq	68.V.2	10.9			
- Sardlat	68.V.2	3.4			
15 ubenævnte Øer.....	68.V.2	9.6			
Søen Ilulialik	68.V.2	24.1			
7 Nunatakker	68.V.2	2.4			
Ialt...	68.V.2	846.1	63.1	0	

4. Ikamiuts Kommune.

Arealets Stedbetegnelse	paa Kortblad	Areal km ²	Heri er medregnet		Vedtegning
			Indsøer	Isdækket Areal	
Den store Ø Nord for Amitsuarss. og Ikera- sak, hvorpaa Udstedet	68.V.1 og 68.V.2	130.6	} 22.0		
K.s Areal Syd for Amit- suarssuk og Sydost- bugten.....	68.V.1 og 68.V.2	680.5			
Øen Qeqertasugssuk...	68.V.2	3.1			
67 større og mindre Øer	68.V.1-68.V.2	16.0			
Øen Angissat (Gr. Ejl.)	68.V.2	3.6			
Ialt...	68.V.1-68.V.2	833.8	22.0	0	